

Slide Kit คู่มือการสอนชุดที่ 3

**คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน
ที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการใช้
สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ
และ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ
(ป.ป.ช.)**

ปรับปรุง ครั้งที่ 1

แบบทดสอบ เพื่อการศึกษา ผู้แทนยา

โดย นาย มนุ สว่างแจ้ง ,กรรมการ คณะกรรมการเกณฑ์

จริยธรรม, TPMA

1.มาตรา 176 (123/5) วรรคแรก "ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" ข้อใดถูก

1.เป็นกรณีเอาผิดกับผู้ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ "สินบน" กล่าวคือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดในที่นี้ - ทรัพย์สิน หมายถึง ทรัพย์สิน และวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ เช่น เงิน บ้าน รถ-ประโยชน์อื่นใด เช่น การให้อยู่บ้านเช่าฟรี การปลดหนี้ให้ การพาไปท่องเที่ยว

2. มีเจตนาที่จะให้ และรู้ว่าผู้ใดตนจะให้สินบนนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

3. เป็นการให้สินบนแก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

4. ถูกทุกข้อ

2.มาตรา 176 (123/5) วรรคสอง "ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและกระทำไปเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลนั้น โดยนิติบุคคลดังกล่าวไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดนั้น นิติบุคคลนั้นมีความผิดตามมาตรานี้ และต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าแต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ"

บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับ**นิติบุคคลตามวรรคสอง** ให้หมายความถึง

- 1.ลูกจ้าง
- 2.ตัวแทน บริษัทในเครือ
- 3.บุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อหรือในนามของนิติบุคคลไม่ว่าจะมีอำนาจหน้าที่ในการนั้นหรือไม่ก็ตาม"
- 4.ผูกทุกข้อ

3. องค์ประกอบความผิด ม 176(123/5)

**1. ผู้ให้สินบนเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับ
นิติบุคคล โดยมาตรา 176(123/5)วรรคสาม เช่น คนขับรถซึ่งเป็น
ลูกจ้างของนิติบุคคลไปให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศเพื่อให้
นิติบุคคลได้รับประโยชน์ในเรื่องของการรับสัมปทาน แม้คนขับรถจะไม่มี
อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องการทำสัญญาหรือธุรกิจของนิติบุคคลก็ตาม
แต่ก็ได้ให้สินบนเพื่อประโยชน์แก่นิติบุคคล นิติบุคคลก็ย่อมต้องรับผิด
ทางอาญาด้วย**

**2. ผู้ให้สินบนจะต้องกระทำไปเพื่อประโยชน์ของ
นิติบุคคล ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของตนเอง**

**3. นิติบุคคลไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อ
ป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด**

4. ถูกทุกข้อ

4. โทษ เมื่อนิติบุคคลการกระทำความผิด

มาตรา 176(123/5) วรรคสอง ได้กำหนดโทษสำหรับนิติบุคคลซึ่งมิได้กำหนดค่าปรับตายตัว โดยมีระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าแต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้แทนตามกฎหมายของนิติบุคคล เช่น กรรมการ หุ่นส่วนผู้จัดการ ต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลด้วยหรือไม่ ?

1.มาตรา 176(123/5) ไม่ได้บัญญัติให้บุคคลดังกล่าวต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลด้วยทุกกรณี

2 แต่หากกรรมการมีได้รับรู้หรือเกี่ยวข้องกับการอนุมัติดังกล่าว แต่พนักงานได้จ่ายเงินในการรับรองเจ้าหน้าที่ไปโดยพลการเพื่อให้บริษัทได้รับประโยชน์ ดังนี้ กรรมการย่อมไม่ต้องรับผิดชอบ

3 ถูกข้อ1และข้อ2

4.ต้องรับผิดชอบถึงแม้ว่าบริษัทได้มีการจัดทำคู่มือควบคุมมาตรการภายในอย่างดีและมีการอบรมพนักงานแล้ว

5 กรณีศึกษา นิติบุคคลเป็นผู้ให้สินบน (โดยผู้แทนตามกฎหมายเป็นผู้ให้ หรือมีส่วนรู้เห็น) คณะกรรมการของบริษัทไทยแห่งหนึ่งได้มีมติเห็นชอบให้บริษัทจ่ายสินบนแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ เพื่อให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ในการออกใบอนุญาตในการสร้างโรงงานผลิตยาแห่งใหม่ ทั้งที่ความจริงบริษัทไม่มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะได้รับใบอนุญาตดังกล่าว

1.กรรมการบริษัทย่อมมีความผิดตามมาตรา 176(123/5) วรรคแรก

2.บริษัทมีความผิดตามมาตรา 176(123/5)วรรคสอง

3 ถูก ข้อ 1 และ ข้อ 2

4.ผิด ข้อ 1 และ ข้อ 2

**6.กรณีศึกษา : ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคล เช่น พนักงาน เป็นผู้ให้
สินบน โดยนิติบุคคลไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันการให้สินบน
นาย ก. เป็นพนักงานของบริษัทต่างชาติที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย
นาย ก. ได้ให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศไทยเพื่อให้เจ้าหน้าที่กระทำการ
การอันมิชอบด้วยหน้าที่ในการ Lock spec ในการเอื้อประโยชน์ในการจัด
ซื้อจัดจ้าง**

บริษัทมีความผิด ดังนี้

1.นาย ก. ย่อมมีความผิดตามมาตรา 176(123/5)วรรคแรก

**2.ส่วนบริษัทอาจมีความผิดตามมาตรา 176(123/5) วรรคสอง หากบริษัท
ไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการให้สินบน เช่น ผู้
บริหารไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการต่อต้านการให้สินบน ไม่มีการตรวจสอบ
ดูแลการดำเนินการของพนักงานที่ไปติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐ**

**3.กรรมการของบริษัทนั้น หากมีส่วนในการสั่งการหรือรู้เห็นกับการให้
สินบนดังกล่าวย่อมมีความผิดด้วยตามมาตรา 176(123/5)วรรคแรก**

4.ถูกทุกข้อ

7.กรณีศึกษา : ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคล เช่น **พนักงาน เป็นผู้ให้สินบน โดยนิติบุคคลมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสม** ในการป้องกันการให้สินบน นาย ค. เป็นผู้แทนยาของบริษัทผลิตยาในประเทศแห่งหนึ่ง นาย ค. ต้องการเพิ่มยอดการขายของตนจึงได้ให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ(สัญญาว่าจะจ่ายเงินสวัสดิการเป็นเงินสด) เพื่อให้เจ้าหน้าที่กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ในการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ของบริษัทมากเป็น 2 เท่าตอนปลายปี ส่วนบริษัทนั้นมีมาตรการในการป้องกันการให้สินบนที่ชัดเจนและเหมาะสม เช่น มีนโยบายชัดเจนว่าพนักงานต้องไม่ให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ มีการตรวจสอบบัญชีอย่างละเอียด ดังนี้

ข้อใดถูกต้อง

- 1. นาย ค. ย่อมมีความผิดตามมาตรา 176(123/5)วรรคแรก**
- 2. บริษัทอาจไม่มีความผิดตามมาตรานี้**
- 3. กรรมการของบริษัทนั้น หากไม่มีส่วนในการสั่งการหรือรู้เห็นกับการให้สินบนดังกล่าวย่อมไม่มีความผิดตามมาตรานี้**
- 4. ถูกทุกข้อ**

8. หลักการที่ 1: การป้องกันการให้สินบนต้องเป็นนโยบายสำคัญจากผู้บริหารระดับสูง

แนวปฏิบัติที่ผู้จัดการใหญ่หรือเจ้าของบริษัทไม่ควรทำ ข้อใด

1. การสื่อสารที่แสดงออกถึงเจตนา "การไม่ยอมรับอย่างสิ้นเชิง" (Zero tolerance) ต่อการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ โดยผู้บริหารระดับสูงควรแสดงออกถึงการต่อต้านการให้สินบนในทุกรูปแบบ ทุกเวลา โดยตรงหรือโดยอ้อม
2. ไม่สนใจในการสนับสนุนให้บริษัทฯ ของตนมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการให้สินบน คิดว่าไม่มีประโยชน์ เพราะอย่างไรก็กลับมาเหมือนเดิม คือกลัว รพ รัฐไม่ยอมซื้อขายบริษัทตนเอง
3. พฤติกรรมและการกระทำที่เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารที่สะท้อนการต่อต้านการให้สินบน
4. ถ้อยแถลงหรือแถลงการณ์ที่มีเนื้อความบ่งบอกถึงเจตนา นโยบายและมาตรการในการต่อต้านการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐที่บริษัทฯ นำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ

9. หลักการที่ 2: การประเมินความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ เรื่องที่ท้าทายที่สุดกับบริษัทฯ ในยุคนี้ ข้อใด

1. การเตรียมแผนงาน ในขั้นแรกของการจัดทำมาตรการควบคุม ภายในเพื่อป้องกันการให้สินบน เช่น การกำหนดแหล่งข้อมูล การออกแบบ ตารางที่ใช้เก็บข้อมูล หรือการกำหนดวิธีการประเมินความเสี่ยงที่อาจอยู่ใน รูปแบบสูง ปานกลาง ต่ำ หรือการให้คะแนนเป็นตัวเลข เป็นต้น

2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ รายงานจากฝ่ายตรวจสอบภายใน บัญชีค่าใช้จ่ายต่างๆ รายงานการแจ้งเบาะแสภายในองค์กร

3 ความเสี่ยงของการให้สินบน (Risk) หมายถึง เหตุการณ์หรือ การกระทำที่เป็นความเสี่ยงในการให้สินบน เช่น การถูก รพ รัฐเรียกให้จ่าย ค่า สวัสดิการ หรือ ให้สัญญาว่าจะชื้อยาบริษัทจำนวนเท่าไร และต้องบริจาค เงินให้ รพ ทุก 3 เดือน หรืออำนวยความสะดวกในการเร่งจดทะเบียนยา หรือ การให้ของขวัญและการรับรอง ผู้แทนยาบริษัท อาจให้สินบนเจ้าหน้าที่ รัฐทางอ้อม

4 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง (Risk factor) หมายถึง สถานการณ์ สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในบริษัทที่นำไปสู่ความ เสี่ยงของการให้สินบน เช่น การเข้าร่วมเสนอราคาในโครงการจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐ การขยายกิจการในพื้นที่ต่างๆ การนำเข้า-ส่งออกสินค้า นโยบาย ขององค์กรที่กำหนดให้ผู้แทนยาต้องทำยอดขายได้ตามเป้าหมาย เป็นต้น

10. หลักการที่ 3: มาตรการเกี่ยวกับกรณีที่มีความเสี่ยงสูงในการให้สินบนต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน แนวปฏิบัติที่บริษัทจะต้องกำหนดให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้จัดการฝ่ายขายและฝ่ายการตลาดปฏิบัติตามง่ายขึ้นคือข้อใด

1. บริษัทควรทำ แนวปฏิบัติ ให้ผู้แทนยา หรือ ผู้จัดการฝ่ายขาย เรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ และมีรายละเอียดอะไรบ้าง หรือ ยกตัวอย่างกรณีที่บริษัทอนุญาตให้ใช้จ่ายได้ เช่น เพื่อการเลี้ยงรับรอง จำนวนครั้ง ต่อเดือน หรือ จำนวนต่อหัว และต้องไม่ฟุ่มเฟือย เป็นต้น

2. หากบริษัทต้องการห้ามไม่ให้มีการใช้ค่าใช้จ่ายเหล่านั้น บริษัทควรระบุเป็นข้อห้ามให้ชัดเจน เช่น บริษัทไม่มีนโยบายสนับสนุนให้ผู้จัดการทะเลียนยาจ่ายค่าอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่รัฐเด็ดขาด เป็นต้น

3. บริษัทควรมีขั้นตอนการรายงาน การอนุมัติ และการควบคุม ตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามนโยบายของบริษัทและไม่ได้เป็นไปเพื่อการให้สินบน เช่นระดับผู้จัดการบริษัทจะต้องขออนุมัติก่อนเลี้ยงรับรองแพทย์เป็นเงินจำนวนมาก เป็นต้น

4. ถูกทุกข้อ

11.หลักการที่ 4: มาตรการต้องปรับใช้ในการดำเนินการของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับทางธุรกิจกับนิติบุคคลแนวปฏิบัติที่ดีควรเป็นข้อไหน

ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับทางธุรกิจ(Distributor) หรือ (Supplier) กับบริษัทควรจะต้องมี Code of Conduct เหมือนกันกับบริษัทคือ

๑. บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือเดียวกัน หรือบุคคลใดที่นิติบุคคลมีอำนาจควบคุมในลักษณะเดียวกัน

๒. กิจการร่วมค้า (Joint Venture) กิจการร่วมค้าเป็นการร่วมดำเนินธุรกิจของผู้ร่วมกิจการสองฝ่ายขึ้นไป โดยอาจมีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ร่วมกิจการ

๓. ตัวแทน ที่ปรึกษา ตัวกลางอื่นๆตัวแทน ที่ปรึกษา หรือตัวกลางอื่นๆอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งช่วยเหลือนิติบุคคลในการดำเนินธุรกิจ เช่น การขาย การให้คำปรึกษาทางธุรกิจ ด้านกฎหมายหรือบัญชี การดำเนินการขอใบอนุญาต เป็นต้น

4.ถูกทุกข้อ

12. หลักการที่ 5: นิติบุคคลต้องมีระบบบัญชีที่ดี **แนวปฏิบัติบริษัทที่ไม่ดี ซึ่งเสี่ยงกับสรรพากร เป็นข้อใด**

- 1. รายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตลอดจนการทำธุรกรรมต่างๆ ของบริษัทต้องมีการบันทึกอย่างถูกต้องและแม่นยำในบัญชีและบันทึกต่างๆของนิติบุคคล**
- 2. นิติบุคคลควรมีบันทึกรายการนอกบัญชี (off-the-book record) เช่น เงินสวัสดิการ ที่ให้ผู้แทนยาเบิกเป็นเงินสด นำไปจ่ายให้ รพ แต่ บันทึกบัญชีเป็นค่าการสนับสนุนแพทย์ไปประชุมวิชาการ**
- 3. บัญชีและบันทึกต่างๆของนิติบุคคลต้องสามารถตรวจสอบได้ไม่ว่าจะถูกจัดเก็บในรูปแบบใดๆ**
- 4. ธุรกรรมต่างๆควรมีการบันทึกอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องทั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์**

13.หลักการที่ 6: นิติบุคคลต้องมีแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการให้สินบนแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด บริษัทควรให้ผู้จัดการฝ่ายบุคคล และ ผู้จัดการทุกฝ่าย ปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมที่สุด คือ

1. การสร้างความตระหนักให้ปฏิบัติตามแนวทางของมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการให้สินบน โดยอาจใช้วิธีการเชิดชูเกียรติ หรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. การจ้างบุคคลเข้าทำงาน บริษัทควรศึกษาประวัติของบุคคลนั้น และมีวิธีการคัดเลือกบุคคลที่พร้อมจะยึดมั่นในเจตนารมณ์ต่อต้านการให้สินบน

3. บริษัทควรมีกระบวนการที่เหมาะสมในการลงโทษ หรือดำเนินการอื่นๆที่สมควรเมื่อมีการละเมิดนโยบายหรือกฎเกณฑ์ว่าด้วยการต่อต้านการให้สินบน

4. บริษัทควรมีกระบวนการคุ้มครองลูกจ้างที่ปฏิเสธการให้สินบนหรือรายงานการกระทำความผิดหรือเหตุที่น่าสงสัย เพื่อมิให้บุคคลเหล่านี้ต้องถูกลงโทษ

14.หลักการที่ 7: นิติบุคคลต้องมีมาตรการในการสนับสนุนให้มีการรายงานการกระทำผิดหรือกรณีมีเหตุน่าสงสัย

แนวปฏิบัติการรับเรื่องร้องเรียน ข้อใดควรจะต้องรับจัดตั้งก่อน ข้อใด

1.บริษัทต้องกำหนดช่องทางในการรายงานได้หลายวิธี ซึ่งต้องมีกลไกในการรับเรื่องร้องเรียนที่เข้าถึงง่าย มีความชัดเจน ปกปิดสถานะของผู้ร้องเรียนหากไม่ประสงค์เปิดเผยตนเอง เช่นทางโทรศัพท์ หรือ ทางอีเมล เป็นต้น

2.บริษัทกำหนดผู้รับผิดชอบที่จะเป็นผู้ดำเนินการรับเรื่องเรียน เช่น ผู้จัดการฝ่ายบุคคล หรือ ผู้จัดการฝ่ายกฎหมาย

3.เมื่อมีการแจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูลดังกล่าวแล้ว บริษัทต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างจริงจังและรวดเร็ว รวมทั้งเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ

4.บริษัทต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียนที่กระทำการโดยสุจริต

15.หลักการที่ 8: นิติบุคคลต้องทบทวนตรวจสอบและประเมินผล** **มาตรการป้องกันการให้สินบนอย่างต่อเนื่อง** **แนวปฏิบัติที่บริษัทจะทราบถึงปัญหาในบริษัทที่ดีที่สุดคือข้อใด****

**1.วิธีการทบทวนตรวจสอบมาตรการการป้องกันการให้สินบนของ
บริษัท เช่น การพิจารณาผลการตรวจสอบบัญชีทั้งภายในและ
ภายนอก การพิจารณาผลตอบรับจากการฝึกอบรมผู้แทนยา การให้ผู้
แทนยาตอบแบบสอบถาม (feedback หรือ แบบสำรวจ 360 องศา)**

**2. การกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน เช่น บางบริษัทอาจกำหนด
ให้ฝ่ายตรวจสอบภายใน หรือฝ่ายกฎหมาย เป็นผู้รับผิดชอบ รวมทั้ง
อาจมีการให้มีการตั้งผู้ทบทวนตรวจสอบเฉพาะกิจ หรือผู้รับรองอิสระ
จากภายนอกในบางกรณี**

**3.เกณฑ์การประเมินอาจพิจารณาจากความเหมาะสม เช่น การ
ใช้มาตรการดังกล่าวอาจมีค่าใช้จ่ายที่สูงและมีความซ้ำซ้อนกันในบาง
แง่มุม ดังนั้น ไม่ต้องทำ**

**4.เมื่อได้ทำการตรวจสอบและประเมินมาตรการการป้องกันการให้
สินบนแล้ว บริษัทต้องรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการ
บริษัทหรือบุคคลที่เทียบเท่า**